

SKUPNOST OB MALEM GRABNU

Idejna zasnova družbenega centra v ljubljanski Sibiriji, na primeru revitalizacije degradiranega območja

avtor: **Krišpin Sterle** mentor: **doc. Mitja Zorc** somentor: **doc. dr. Simon Petrovčič** UL FA - EMŠA - magistrsko delo - Ljubljana - 2026

OPREDELITEV PROBLEMA

Prostor je omejena dobrina, s katero je treba ravnati odgovorno. Četudi gre za degradiran kos ozemlja, ki je poplavno ogrožen in se nahaja na delu ljubljane, kamor nihče ne zahaja, poleg tega pa ga še izkoriščajo za izgradnjo objektov javne infrastrukture, ki so nujno potrebni za delovanje naselja, vendar jih nihče ne gleda. Prostor je del mesta in mesta nastoje, zato bo morda tak prostor enkrat postal del urejene sosseke ali mestnega okraja. Kaj torej narediti s takim prostorom?

Tak prostor je potrebno rešiti s celostno programsko, funkcijsko, strukturno in oblikovno revitalizacijo.

Magistrska naloga se ukvarja z reševanjem takega prostora, ki se nahaja v ljubljanski Sibiriji, med Malim grabnom in Cesto dveh cesarjev. To je območje, ki zaradi svoje lege in bližine mestnega središča ljubljane predstavlja velik potencial za razvoj novega mestnega tkiva. V bližnji prihodnosti je na tem območju že načrtovana velika širitev stanovanjskih sosesk. Izbrana projektna lokacija je majhna parcela v občinski lasti, ki se nahaja ob pomembnem stičišču poti tega dela ljubljane, zato si prizadevam za celostno ureditev te lokacije skozi 4 problemske sklope:

1. Revitalizacija degradiranega območja

Obnavljana lokacija je prepoznana kot funkcionalno degradirano ali razvrednoteno območje (Lampič idr., 2017a), ki je danes prepuščeno propadu. Prostora se ne vzdržuje in v bližnji prihodnosti nima načrtovane nobene rešitve za oživitve. Ljubljana ima veliko takih območij, ki zaradi svojih lokacij znotraj mestnega tkiva predstavljajo velik potencial za razvoj novih urbanih prostorov. Projektna rešitev te naloge se osredotoča na reševanje problema degradiranih mestnih območij, kot primer celostne

revitalizacije izbrane lokacije.

2. (so)bivati z vodo

Območje, kjer se nahaja projektna lokacija, spada med najbolj poplavno ogrožene dele ljubljane (DRŠV, 2024). Kljub dostopnosti tega podatka, večina objektov zgrajenih na tem območju (tudi novo grajenih) ni prilagojenih na morebiten nastop poplavl, kar privede do velike materialne škode. Naloga se ukvarja z načrtovanjem arhitekturne rešitve, ki živi in vztraja na poplavljenem območju, brez negativnih posledic za ljudi in grejene strukture. Izbrana projektna lokacija meji na Mali graben, katerega struga je pred kratkim dobila novo podobo z izvedbo protipoplavnih ureditev. Struga je na obravnavanem delu ujeta med visokovodne zidove, ki so reko oddaljili od ljudi, saj se ji na tem delu ni več moglo približati. Obrečna lega predstavlja priložnosti in izzive, saj si prizadevam za vzpostavitev novega obrečnega prostora, hkrati pa je potrebno razmisljati o morebitnem nastanku poplav.

3. Javno v zasebnem

Programska raznolikost Sibirije je precej majhna in prostor je večinoma v zasebni lasti. Prevladuje predvsem stanovanjska raba, ki se bo v prihodnosti še razširila po celotnem območju, z izgradnjo novih stanovanjskih sosesk. Število prebivalcev se bo povečalo, območje pa ne ponuja raznolikih javnih prostorov za rekreacijo in prostocasnne aktivnosti, kar pomeni, da se bodo dogajale dnevne migracije v druga ljubljanska območja z večjo ponudbo, Sibirija pa bo ostala zgolj spaln naselje. Projektna rešitev predvidi vzpostavitev nove točke javnega programa znotraj pretežno privatiziranega območja, ki bi spodbudila rabo tega dela ljubljane.

4. Infrastruktura = arhitektura

Objekti javne infrastrukture so ključni elementi za delovanje sodobnih mest in naselij. Torej so pomembni gradniki prostora v katerem živimo, kljub temu pa so mnogoteri precej malomarno postavljeni v prostor, brez večjega razmisleka o estetiki in funkcijski osnovi določenega območja. Poleg tega pa so te objekti oblikovni primarno utilitarno, za opravljanje določene funkcije in običajno ne izražajo estetskih prvin. Izbrana projektna lokacija je v občinski lasti, zato vsebuje 2 taka objekta: transformatorsko postajo in vakuumsko črpalnico za odpadne vode. Naloga se ukvarja tudi z razmislekom o inkorporaciji teh objektov, ki so nujno potrebni za delovanje naselja, v samo arhitekturno zasnovo projektno rešitve, tako da je prostor smotno oblikovan kot premissijena celota.

CILJI

Namen tega magistrskega dela je, da na primeru kakovostne arhitekturne rešitve prikaže način, kako se lahko ravna s kompleksno prostorsko situacijo, z mnogimi pomanjkljivostmi, ter se jo pretvori v prostor, ki bogati kraj in življenje lokalnih prebivalcev.

Naloga, na izbrani lokaciji predvidi vzpostavitev novega družbenega centra, kot odgovor na 4 prepoznane problematike. Primarno gre za **revitalizacijo funkcionalno razvrednotenega območja**, ki je dosežena z vpeljavo novega aktualnega programa v ta prostor. S tem se prostoru da novo rabo, uporabnike in življenje. Pomembno je, da je program zasnovan fleksibilno, z možnostjo prilagoditev v prihodnosti, kar prepreči, da bi prostor ponovno postal neuporabljn v prihodnosti. V sklopu **(so)bivati z vodo** sta zajeta 2 cilja. Objekt je zasnovan v skladu z načeli protipoplavne gradnje, zato je ob pojavu poplav varen in odporen na visoko vodo, v

sušnem obdobju pa nemoteno in v celoti funkcionira, kot da poplavna ogroženost sploh nebi obstajala. 2. cilj je vzpostavitev družabnega prostora ob reki, ki poseže direktno v protipoplavno ureditev Maloga grabna in s tem bližino reke vrne ljudem. S tem predlogom naloga kritično obsoja, današnje prostorske prakse, ki se osredotočajo predvsem na varnostne vidike, medtem ko so estetske kakovosti prostora pogosto zapostavljene. Ta vidik je vezan tudi na problem infrastrukturnih objektov v urbanem prostoru, ki je zajet v točki **infrastruktura = arhitektura**. Projektna rešitev ne predvidi odstranitve obstoječih infrastrukturnih objektov, ki so danes prisotni na lokaciji ter nujno potrebni za funkcijo območja, temveč le te integrira v arhitekturno zasnovo, na način, da uporabnik prostora sploh ne zazna njihove prisotnosti. Naloga s tem primerom ponazarja, kako je mogoče, z ustreznim in celostnim načrtovanjem, kakovostno, estetsko in odgovorno ravnati s prostorom, četudi gre za funkcionalne objekte javne infrastrukture. Odgovor na problematiko pomanjkanja programske raznolikosti Sibirije pa predstavlja nova programska shema projektno rešitve. Ta predvidi celostno dopolnitev programske sheme obravnavane lokacije s programskimi sklopi, ki omogočajo raznoliko rabo tega prostora skozi celoten dan. Na ta način se vzpostavi vsem dostopen javni prostor, ki vpelje nov **javni program v močno privatizirano območje** obravnavane.

Projektna rešitev je odgovor na specifične probleme, prepoznane na točno določeni lokaciji, zato objekta ni mogoče replicirati na drugi lokaciji, je pa mogoče povzeti ideje, razmisleke in pristope, ki so bili uporabljeni. Na ta način želi naloga spodbuditi, da se z vsakim prostorom, kot omejeno dobrino, ravna odgovorno in pametno, ne glede na pomembnost programa ali lokacije.

Vizualizacija izbrane projektno lokacije

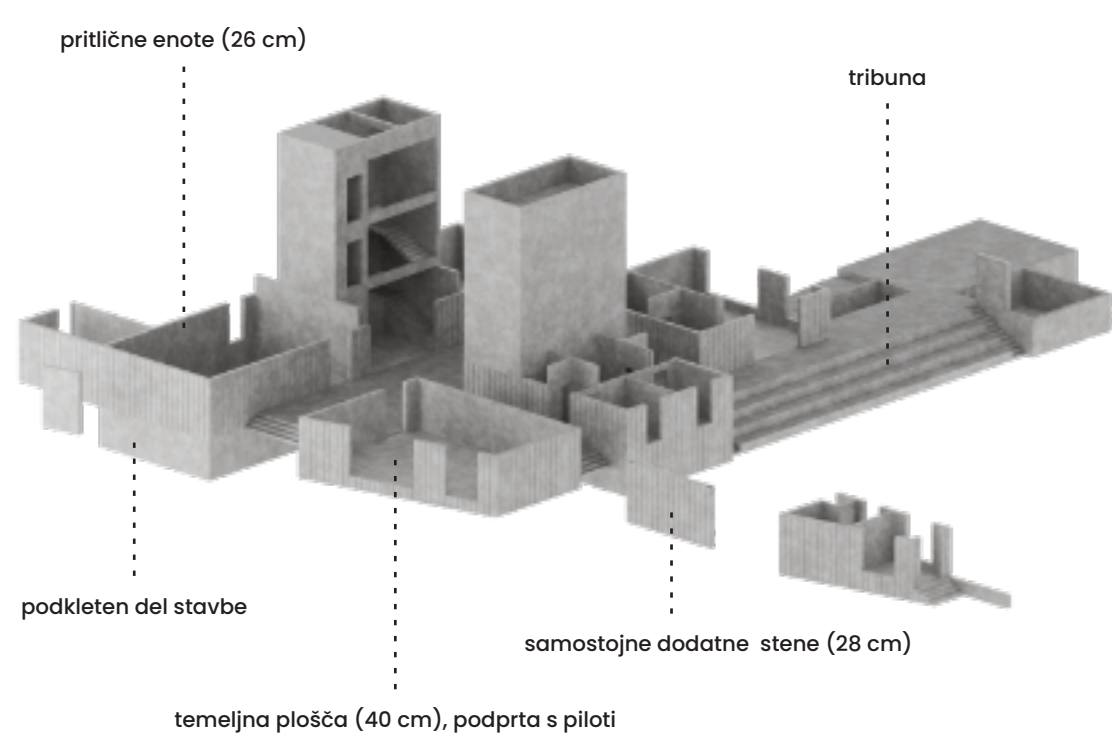

Vizualizacija izbrane lokacije + projektna rešitev

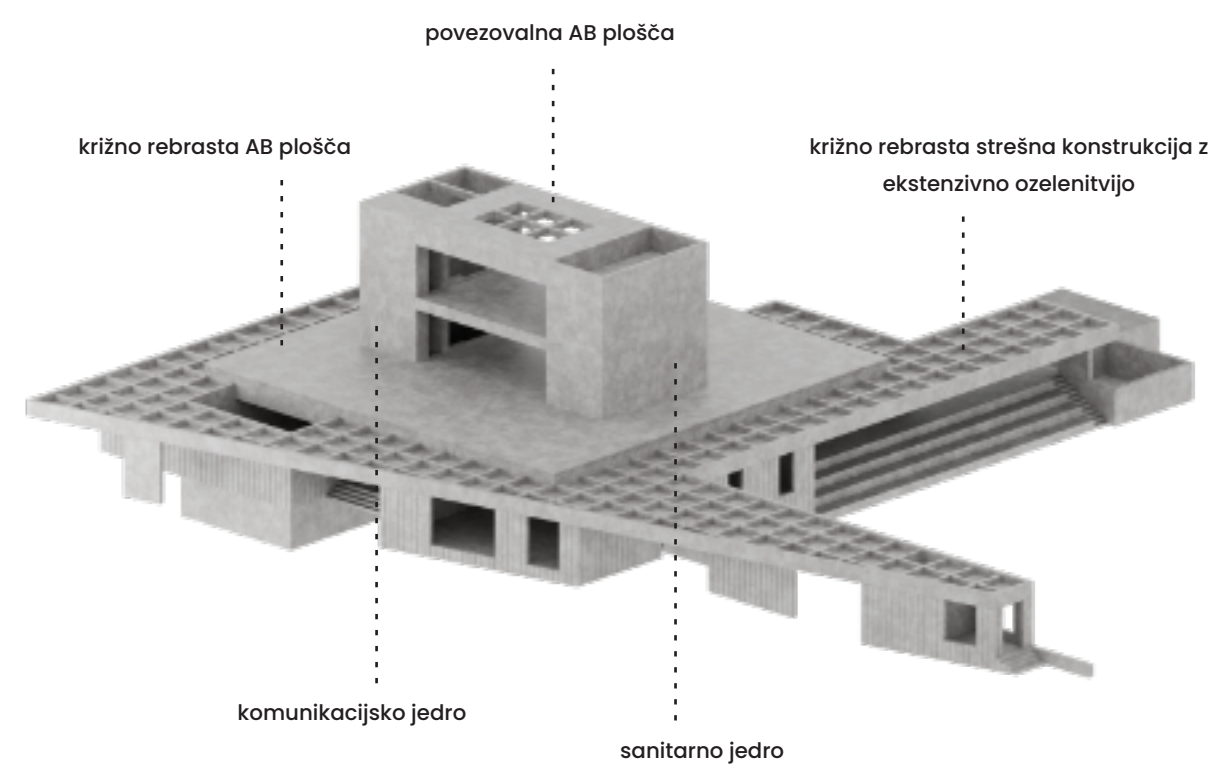

KONSTRUKCIJSKI SISTEM

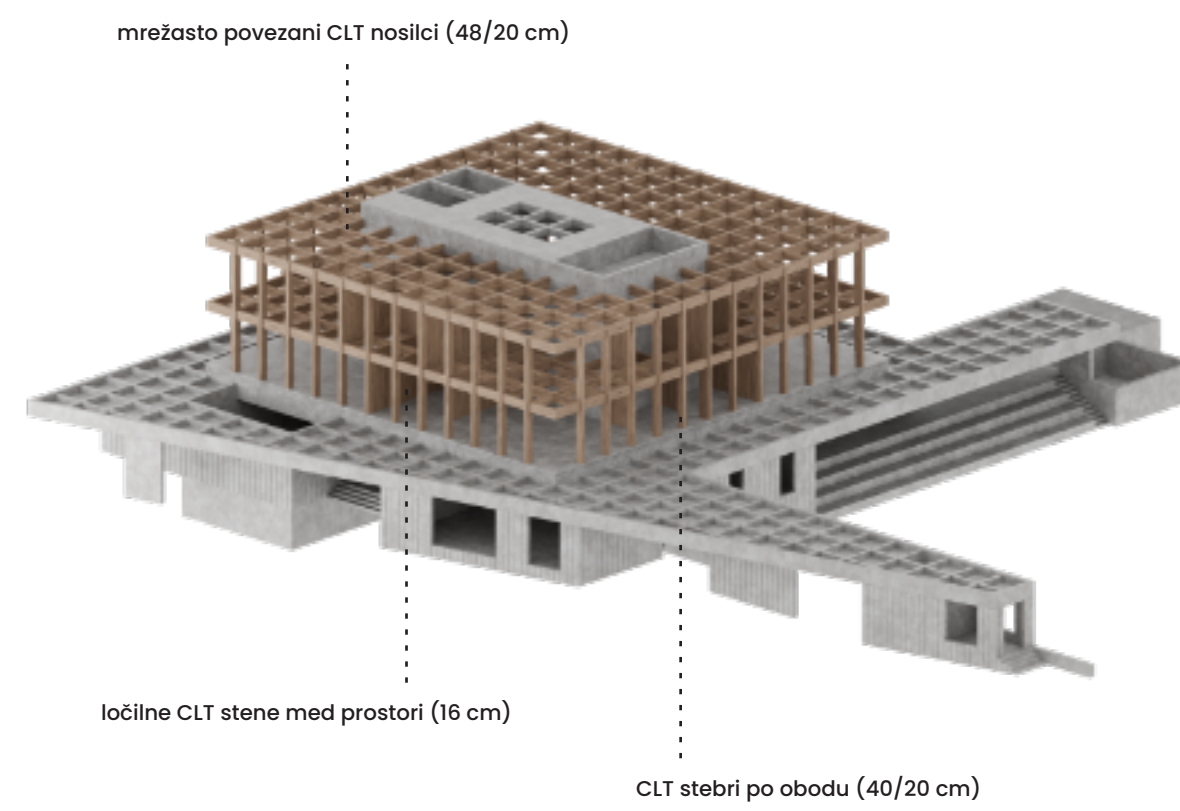
1 - Pritlični del objekta: enote iz vodotesnega armiranega betona

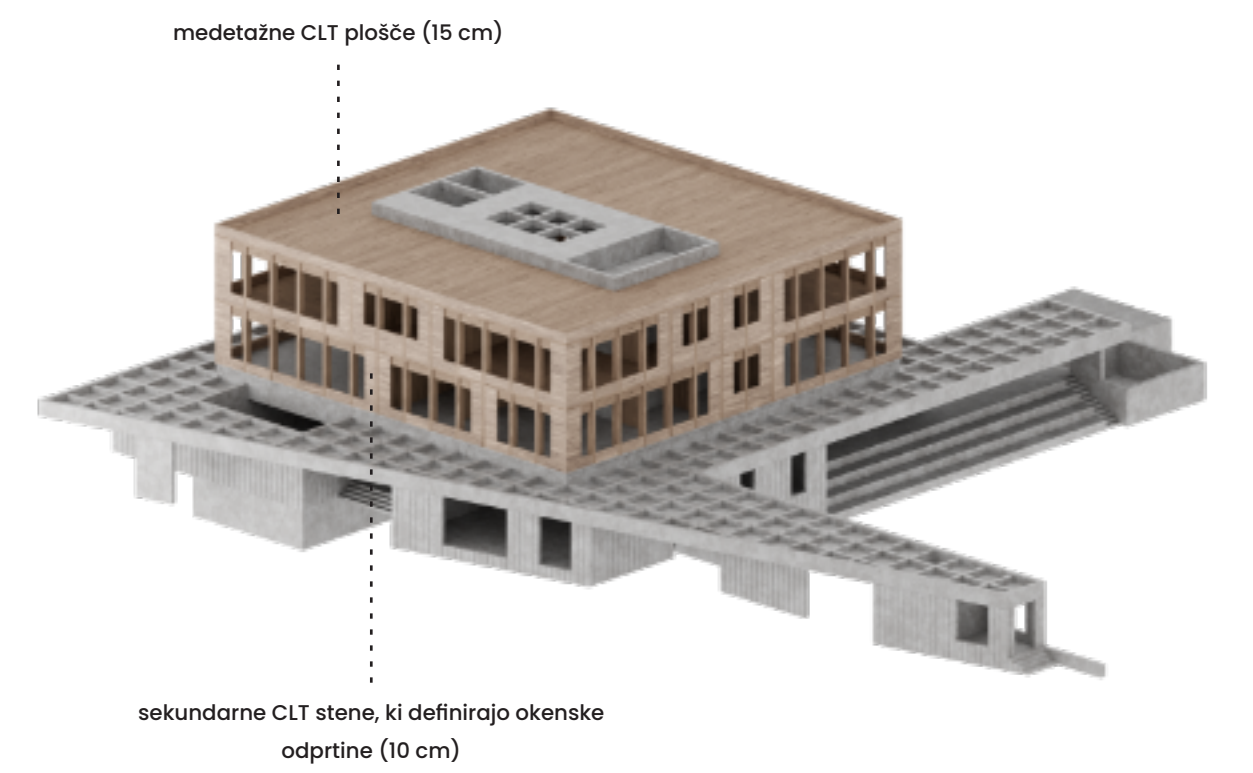
2 - Armiranobetonska streha poveže pritlične volumne

3 - Nadstropni del: hibrid armiranobetonskih jeder in lesenega skeleta

4 - Lesena medetažna konstrukcija in fasadna polnila

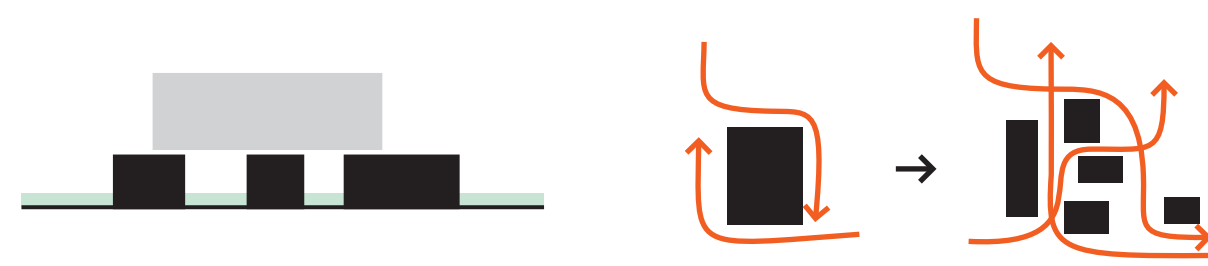
OPIS PROJEKTNE ZASNOVE

Stavba je sestavljena iz dveh izrazitih delov, ki sta med seboj ločena po materialnosti konstrukcijskega sistema in funkcijah. Dvojnost izhaja iz izbire konstrukcijskega materiala, pri čemer je bila prva izbira les, saj je to domač, lahek, naraven in trajnostni material, ki se je pogosto uporabljal v tradicionalni gradnji na Slovenskem, danes pa se v gradnji precej redko uporablja. Ker je izbrano območje močno poplavno ogroženo, in voda lesu škoduje, ta ni najbolj primeren za izgradnjo trajnostne stavbe, katere namen je, da vztraja na izbranem območju za mnoge generacije. Tako je prišlo do odločitve, da bo konstrukcija pritličnega dela stavbe izvedena iz armiranega betona, ki zagotavlja ustrezno odpornost na občasen vpliv poplavne vode, konstrukcija nadstropnega dela pa iz lahkih lesenih elementov, ki ustvarijo prijetno bivalno okolje.

Zasnova pritličnega dela stavbe

Pritlični del objekta je zasnovan kot razgibana, fragmentirana kompozicija samostojnih prostorskih enot, razporejenih po terenu, tako da se prilagajajo kontekstu izbrane projektne lokacije. Njihova razdrobljenost omogoča prehajanje in vizualne povezave skozi stavbo, kar ustvarja odprt in dinamičen javni prostor, ki vsebuje kvalitete urbanega prostora. Pritlični del stavbe je neposredno povezan z zunanjimi površinami in ureditvami ter prevzema programske sklope za infrastrukturo, sport, rekreacijo in gostinstvo. Te dejavnosti so živahne in glasne ter zahtevajo treznost, fleksibilnost in robustnost, kar je izraženo skozi materialno zasnovo tega dela. Zunanji ovoj pritličnih enot je narejen iz vodotesnega armiranega betona, ki daje spodnjemu delu stavbe izrazito tektonsko prisotnost, hkrati pa zaščiti notranje prostore pred vdorom poplavne vode. Na ta način se pritlični del stavbe poveže z zunanjimi ureditvami, ki so prav tako izvedene iz vitlega armiranega betona ali prefabriciranih betonskih elementov. Rebrast relief na fasadi, ki je odtsinjen iz opaža, poveže betonsko fasado

pritličnih volumnov z leseno lamelno fasado nadstropnega volumna. Na ta način pritlični del predstavlja vezni člen med lahkim, monolitnim zgornjim delom in robustnimi, na poplave odporimi zunanjimi ureditvami.

Razporeditev volumnov

Območje izbrane lokacije je precej majhno, zato je skrbno načrtovana razporeditev volumnov po parceli ključna za doseganje zelenega razmerja med notranjim prostorom in zunanjimi ureditvami. Kompozicija se prilagaja prostorskim zahtevam izbrane lokacije. Zaradi čim boljše izkoriščenosti prostora je pritlični del stavbe razdeljen na ločene programske volumne, ki so dinamično razporejeni po parceli in urejeni po osnovni mreži. Na ta način je omogočeno prehajanje med prostorski enotami, tako da se ustvarijo različni tokovi ljudi. Tako zasnova prispeva k dobri prehodnosti in dostopnosti izbrane lokacije, ter ustvari odprt javni prostor, ki povabi človeka da vstopi. Med volumni se ustvarijo poti, ki dinamično povezujejo programske sklope in območju dajo občutek, da je večje, kot je v resnici.

Pritlične enote so med seboj povezane s strešno konstrukcijo, ki ustvari in definira pokrite zunanje prostore, med katere sodijo pokrito parkirišče ob Mokriški ulici, pokrita tribuna ob igrišču, avtobusno postajališče ob Cesti

dveh cesarjev in glavni prehod skozi stavbo. Streha ustvari še en nivo, ki se estetsko poveže z nivojsko ureditvijo zunanjega prostora, poleg tega pa je ekstenzivno ozelenjena, kar funkcijonira kot vrt v nadstropju. Linija strehe ob Cesti dveh cesarjev odstopi od osnovne mreže in se pretvori v geometrijo glavne prometnice tega območja (streha je vzporedna s Cesto dveh cesarjev) ter zaznamuje celoten južni rob projektne lokacije. Na ta način se ustvari prehodni filter, ki loči urban prostor Sibirije od notranjega prostora izbrane projektne lokacije.

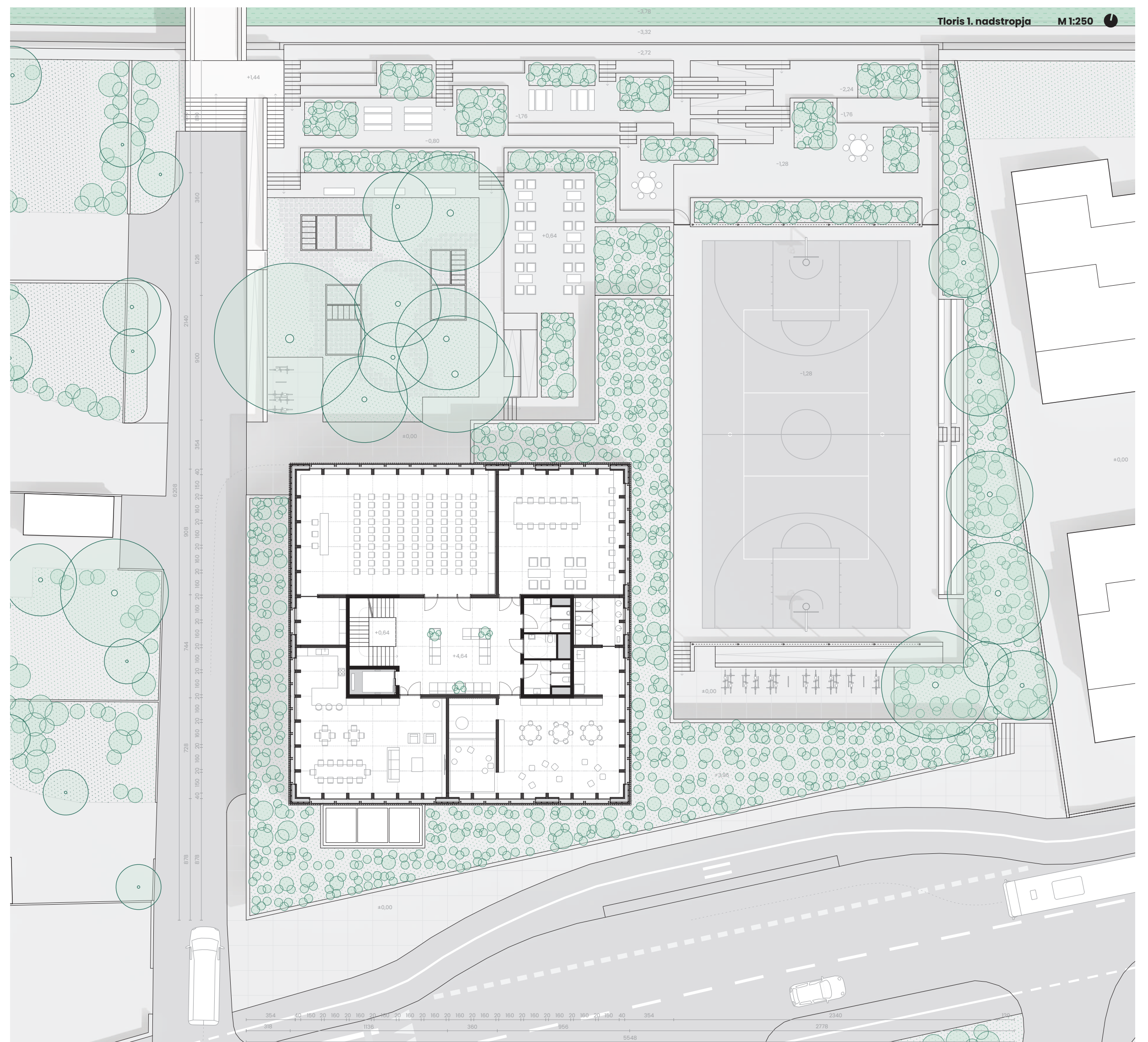
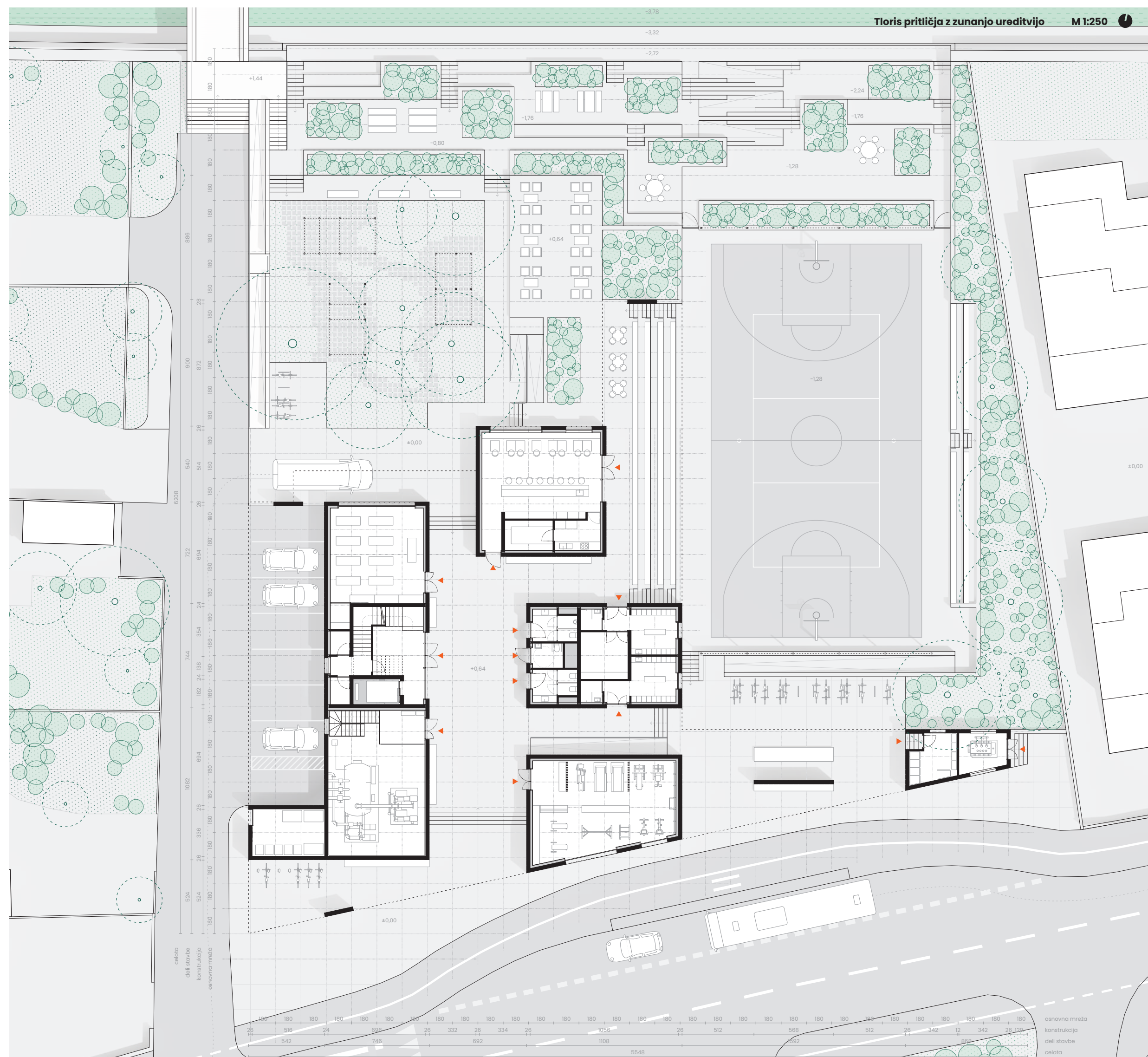
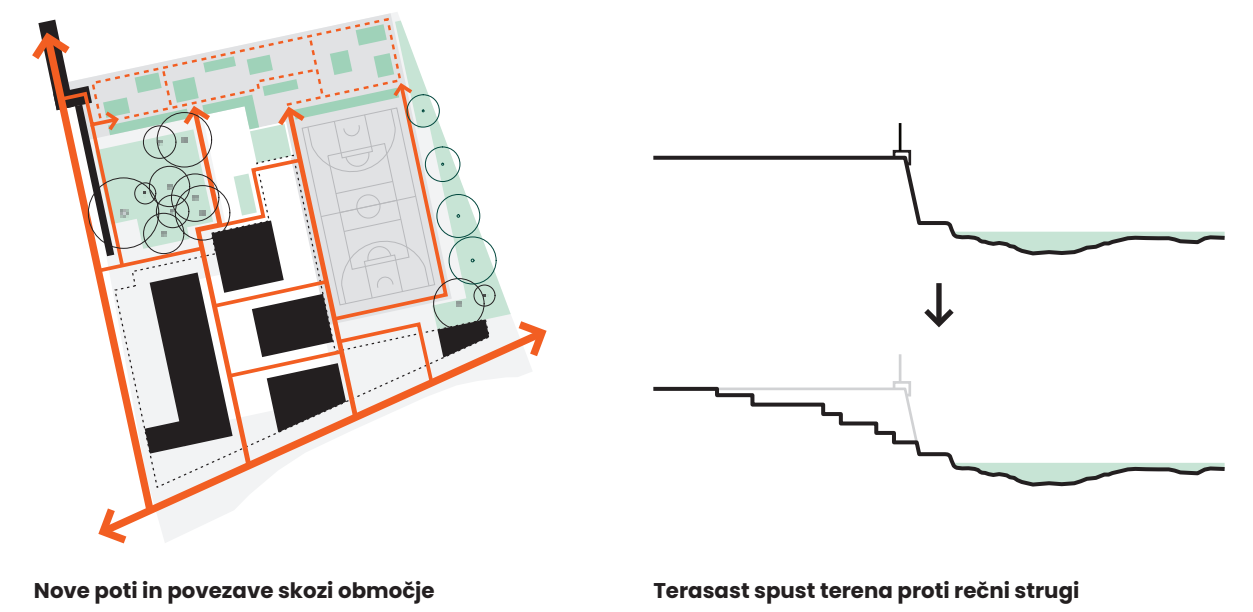
Zasnova nadstropnega dela stavbe

Zgornji del stavbe je zasnovan kot pravilen lesen kubus, ki sedi na armiranobetonskem podstavku pritličnega dela. S svojo preprosto geometrijo in lahkostjo predstavlja kontrast spodnjemu, razdrobljenemu in robustnemu delu, kjer prevladuje živahen javni program, medtem ko v nadstropjih prevladujejo izobraževalne, vzgojne, prostčasne in kulturne dejavnosti, ki zahtevajo več miru in zbranosti. Konstrukcija nadstropnega dela stavbe je zaradi svoje visoke lege popolnoma zaščiten pred poplavno vodo, zato je narejena iz lesa, ki prispeva k prijetni bivalni atmosferi. Tako se ustvarita jasna hierarhija in ravnotežje med masivnim in členjenim betonskim podstavkom ter lahkim lesenim monolitom, ki skupaj delujeta kot koherentna celota. Lesen kubus s svojo monolitno obliko in proporcij izstopa iz okoljskega konteksta stanovanjske zaizdave in s tem simbolizira vnosa novega javnega programa v prostor Sibirije.

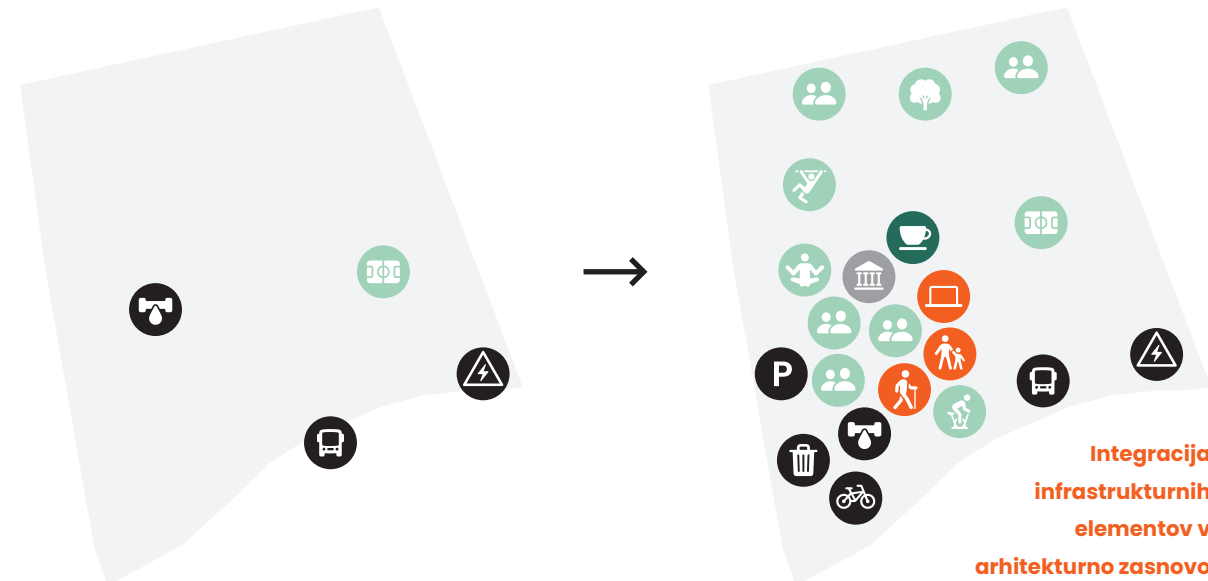
Oblikovanje terena

Izbrana projektna lokacija je danes v celoti izravnana, saj leži med prenovljeno Cesto dveh cesarjev in novim visokovodnim zidom. Kljub temu pa projektna rešitev predlaga velik poseg v obstoječ teren, v vpeljavo

novega parka, ki se terasasto spušča proti rečni strugi. Ta poseg zarezje v obstoječ visokovodni zid, z namenom vzpostavitve kvalitetno oblikovanega in bolj zanimivega prostora, ki reko ponovno približa ljudem. Oblikovanje terena pa ni omejeno zgolj na obrečni pas, temveč se smiselno razširi na celotno območje zunanjih ureditev. Tudi športno igrišče je spuščeno pod nivo terena, kar omogoča vzpostavitev večje tribune za gledalce, hkrati pa se poveže v strukturo obrečnega parka. Celotna zasnova temelji na kontroli vodne gladine ob različnih poplavnih dogodkih. Posamezni deli so skrbno načrtovani tako, da jih, ob pojavu poplav, visoka voda lahko zalije brez nastanka materialne škode, po umiku vode pa se površine preprosto očisti in ponovno vzpostavi prvotno funkcijo.

Programska dopolnitev izbrane projektne lokacije

vzgoja, varstvo in izobraževanje

- varstvo otrok
- varstvo starejših
- skupinski delovni prostor

rekreacija, sprostitvev in prosti čas

- športno igrišče
- fitnes
- otroško igrišče
- mala rekreacijska dvorana
- prostori za družabne in prostčasne aktivnosti
- park

storitve, trgovina in gostinstvo

- kavarna in slaščičarna z zunanjo teraso

kultura

- večnamenska dvorana

infrastruktura

- avtobusno postajališče
- transformator
- Bicikelj postaja
- vakuumsko žepališče za odpadno vodo
- ekološki otok
- parkirna mesta

Družbeni center kot središče družbenega dogajanja v Sibiriji in Murglah

Vzpostavitev novega javnega prostora znotraj območja, ki je pretežno v zasebni lasti

Revitalizacija degradiranega območja z umestitvijo novega programa

Poplavna ogroženost obravnavanega območja

Protipoplavna arhitektura, ki živi in vztraja na ogroženem območju

